

Bevaring av storsalamander. Rotenonbehandling av Lille Kolbotnvann (Tømtetjern) i Oppegård kommune, Akershus.

INFO sammendrag

JM Norge AS gir gjennom vedlagte utredning; Områdeplan for Myrvoll-Ekornrud. Avbøtende tiltak for amfibier. Oppegård kommune, Akershus 2013, svar på hvordan utfordringene for storsalamander, småsalamander og øvrig fauna knyttet til fisketomme tjern, skal møtes. Konsentrert knutepunkt utbygging er valgt for å skåne store naturområder og rødlistete amfibier. Eksisterende dammer skal restaureres, nye dammer skal graves og fisk skal fjernes fra en lokalitet for å skape en god, skjermet rekrutteringslokalitet for både stor- og småsalamander i området. Dette tiltaket vil øke muligheten for utvandring til eksisterende og nye dammer, så vel innenfor planområdet (trelasttomta) som til nærliggende lokaliteter (på kommunens område). Det følger naturlig å se dette sammen med kommunens og andre grunneieres ansvar for sine deler av kjerneområdet for storsalamander. I lys av dette foreslås her tiltak og prioriteringer som er et svar på en helhetlig angrepsmåte. I disse inngår også restaurering og utvidelse av lokaliteten syd for Tverrveien (kommunalt eid), samt tiltak for å åpne og styrke amfibienes vandringsveier innenfor hele storsalamanderens kjerneområdet.

Miljødirektoratet har gitt tillatelse til å rotenonbehandle Lille Kolbotnvann i Oppegård kommune, Akershus, planlagt august 2018 for å bevare og fremme bestander av storsalamander og småsalamander. Grunneier ble varslet og ga samtykke til tiltaket i 2013. Nedstrøms grunneiere ble ikke kontaktet, men informasjon til alle grunneiere går ut nå. Veterinærinstituttet står ansvarlig for gjennomføringen av rotenonbehandlingen. Etter tiltaket er utført vil det bli igangsatt rydding av død fisk, som vil flyte opp til vannflaten noen steder.

For nærmere informasjon kan Kjell Sandaas eller JM Norge AS ved Thomas Bakke kontaktes på mobil. Kontaktinfo finnes på side 3.

Områdebeskrivelse

Planområdet Myrvoll-Ekornrud ligger i Oppegård kommune og er 350 daa stort. Det ble gjennomført en kartlegging av biologisk mangfold og konsekvensutredning for temaene flora og fauna i forbindelse med den planlagte områdereguleringen (Gregersen 2012). Miljøambisjonene i den vedtatte planen er høye og spesielt utfordrende er det at amfibier, våtmark, grønnstruktur og utbygging av bolig og infrastruktur skal kombineres. I detaljplanleggingen er det lagt opp til å sette inn miljø- og avbøtende tiltak løpende ved behov og dette vil bli fulgt opp av biolog i samspill med miljøforvaltningen. Kjell Sandaas, Naturfaglige konsulenttenester, er trukket inn for å planlegge og å følge opp tiltak for å sikre amfibiene i området.

De totalt 8 lokalitetene for storsalamander i Oppegård kommune ligger innenfor tre avgrensede områder, hvorav Myrvoll-Ekornrud er ett. For at en bestand skal overleve på sikt, må alle behov være tilfredsstilt i tilstrekkelig grad. JM Norge AS gir gjennom en utredning (Sandaas 2013) svar på hvordan utfordringene for storsalamander skal møtes. Konsentrert knutepunkt utbygging er valgt, bl.a. for å skåne store naturområder og rødlistete amfibier. Eksisterende dammer skal restaureres, nye dammer skal graves og fisk skal fjernes fra en lokalitet.

Oppegård kommune

I forvaltningsplan for storsalamander i Norge pekes Follo ut som et kjerneområde med internasjonal betydning (DN 2008). Sandaas kartla (2006 a og b, 2009 og 2011) forekomst av amfibier i Oppegård kommune og fant i alt 44 dammer. Disse 44 dammene representerer et godt tverrsnitt av typer av dammer i kommunen. Antallet er klart lavere enn i de øvrige Follo kommunene. Det lave antallet skyldes i alle fall delvis at Oppegård er betydelig mer urbanisert enn de andre kommunene. Storsalamander ble funnet i 8, småsalamander i 12, spissnutefrosk i 4, buttsnutefrosk i 9, ubestemt frosk i 5 og nordpadde i 1 av lokalitetene. Av de 44 undersøkte dammene var det en eller flere amfibiearter i 25 (59 %) av dem. Av de 18 dammene uten amfibier var det kun 6 dammer som ikke var gjenfylt, gjengrodd eller fulle av fisk. Det er viktig å merke seg at funnene av arter utgjør minimumstall. I 7 (16 %) av lokalitetene var det forekomst av fisk (nå må også Lille Kolbotnvann medregnes her). Generelt er fisk en alvorlig trussel mot amfibier bortsett fra nordpadde som pga sin giftighet, har en konkurransefordel i forhold til de andre amfibieartene ved å dele dammen eller tjernet med fisk.

Forekomst av fisk er største trussel

Strand (1996) fant kun småsalamander i Lille Kolbotnvann og han mistenkte forekomst av fisk. Sandaas (2006) fant betydelig rekruttering av både stor- og småsalamander og antok at vannet var fisketomt, og således en svært viktig lokalitet for området og kommunen. Olsen (Gregersen 2012) fant kun en småsalamander og konstaterte forekomst av fisk, sannsynligvis mort (*Rutilus rutilus*). Problemstillinger knyttet til et fiskesamfunn med mort er diskutert med forsker Åge Brabrand, UiO/ZMO/LFI.

Med bakgrunn i disse varierende funnene er det naturlig å avdekke nærmere status for fisk i Lille Kolbotnvann. Studentarbeid (Gothus m. fl. 1998) og samtaler med personer knyttet til Norges jeger- og Fiskerforbund (Trygve Solstad og Hjalmar Eide pers. medd. 2013) sannsynliggjør at mort har vært til stede i mange tiår. Ørret ble satt ut på 1950-60-tallet og på 1980-tallet, men det er få indikasjoner på at arten har overlevd. Opprinnelig fiskesamfunn *kan* ha bestått av abbor, gjedde og mort. Status for fiskesamfunnet i dag er kjent og består av en renbestand av mort. Lokaliteten ligger 117 moh. i vassdraget som kalles Greverudbekken (Gjersjø-vassdraget). Nedstrøms planområdet, inne på Greverud golfbanes område, forekommer fisk i det gjennomgående bekkedraget. Mort er dokumentert (Sandaas 2011). Lenger nedstrøms i Greverudbekken er det ved elektrisk fiske dokumentert forekomst av gjedde (*Esox lucius*) i 2011, og i 2008 både abbor (*Perca fluviatilis*) og gjedde (Enerud 2012). Den nord-østlige grenen av vassdraget, med Snipetjern og Grytetjern, har forekomst av fisk, men hvilke arter utover mort er ikke kjent. Om fisk kan ta seg oppstrøms fra dammer på Greverud golfbane til Lille Kolbotnvann, er ikke avklart pga en kulvert, men kan under flomperioder være mulig. Fisk kan være satt ut dersom vannet i en periode har vært fisketomt. En annen mulighet er at strenge vintre kan ha medført oksygenvinn (anoxia) og fiskedød slik at bestanden har variert i størrelse og sammensetning. Amfibiesamfunnet tilpasser seg raskt endringer i predasjon slik at artene vil øke i antall når fisken helt eller delvis blir borte eller mer fåtallig i perioder.

Rotenonbehandling

JM Norge AS ønsker å utrydde fisken for å fremme og bevare bestanden av storsalamander og andre amfibier i Lille Kolbotnvann, innen hele planområdet Myrvoll-Ekornrud og innen hele kjerneområdet for storsalamander som også omfatter lokaliteter utenfor planområdet. Bruk av plantegiften rotenon (CFT-Legumin) vil sannsynligvis ta livet av all fisk. Behandlingen krever spesiell tillatelse fra overordnet myndighet, kommune og grunneier. Det praktiske arbeidet utføres som oppdrag av Veterinærinstituttet. Tillatelse til tiltaket er gitt av Miljødirektoratet i juni 2018 og

Veterinærinstituttet planlegger gjennomføring av selve behandlingen i august 2018. Etter tiltaket er utført vil det bli ryddet for død fisk, som leveres til godkjent mottak.

Bruk av rotenon mot fisk (mort) er tidligere utført i Nittedal kommune der et slikt prosjekt ble gjennomført i 2009 (van der Kooij 2009). Resultatet ble meget godt og tiltaket vurderes som svært vellykket. Dette tjernet (vannvolum 2880 m³) er noe mindre enn Lille Kolbotnvann. Målt på kartet (Follokart.no) er Lille Kolbotnvanns overflate ca 4.000 m², største bredde på fri vannflate er 55 m og lengden 110 m. Tjernet er oppdelt i en stor vannflate i vest og flere små lommer og kanaler i øst. Dybdemålinger er utført slik at vannvolumet kan beregnes med tanke på rotenonbehandlingen. Vannet har både innløpsbekker (2) og utløpsbekk. Spredningsveier nedstrøms; utløp bekk og nedstrøms våtmark/dammer er kartlagt og vurdert utfra mulig påvirkning gjennom rotenonbehandlingen. Greverudbekken drenerer til Gjersjøen og avstanden fra Lille Kolbotnvann til Gjersjøen er 3, 2 km. En oppfølging av nedbrytningen av rotenon i vann inngår i Veterinærinstituttets ansvar.

Ytterligere info om rotenon kan finnes på siden:

<https://no.wikipedia.org/wiki/Rotenon>

Oppfølging

Rotenonbehandlingen vil bli varslet grunneiere, aktuelle myndigheter, presse og allmenhet og naboer i god tid og utsatte områder signalisert med merkebånd el. lign. Resultatet vil bli dokumentert i rapport som sendes fylkesmannen, DN og KLIF.

Kontaktpersoner

Ved behov for nærmere informasjon om prosjektet kan Kjell Sandaas (mobil: 950 78 010), *Naturfaglige konsulenttenester* eller Thomas Bakke (mobil: 901 01 215), Prosjekteringsleder JM Norge AS, kontaktes.

Med vennlig hilsen

Kjell Sandaas

Kjell Sandaas

Naturfaglige konsulenttenester

Kilder:

Sandaas, K. 2013. Områdeplan for Myrvoll-Ekornrud. Avbøtende tiltak for amfibier. Oppegård kommune. Akershus 2013.